

Štát - Španielske kráľovstvo (Španielsko) :

Dejiny

V rokoch 1469-1512 - prebehlo zjednotenie Španielska.

Roku 1480 - na ochranu Španielska proti nekatolíkom bola založená španielska inkvizícia.

V rokoch 1810-1825 - mnoho španielskych kolónií dosiahlo nezávislosť.

V rokoch 1936-1939 - prebiehala občianska vojna medzi nacionalistami vedenými generálom Franciscom Francom (1892-1975) a republikánmi.

Roku 1939 - dosiahli nacionalisti víťazstvo v občianskej vojne. Franco sa postavil na čelo štátu a vlády. Jedinou povolenou politickou stranou bola fašistická strana Falange Española.

V rokoch 1945-1946 - mnoho krajín nadviazalo diplomatické vzťahy so Španielskom.

Roku 1947 - Franco vyhlásil návrat k monarchii v prípade jeho smrti.

V rokoch 1960-1980 - hnutie za nezávislosť baskického regiónu sa stalo výrazne nebezpečnejším.

Roku 1975 - zomrel generál Franco, hlavou štátu sa stal kráľ Juan Carlos I. (1938).

Roku 1977 - sa konali prvé slobodné voľby od roku 1936.

Roku 1978 - bola prijatá nová ústava krajiny, kreslo predsedu vlády obsadil Adolfo Suárez (1932) z Únie demokratického streda.

Roku 1981 - Suárez rezignoval, vo funkcii ho vystriedal ho Leopoldo Calvo Sotelo (1926-2008). Uskutočnil sa neúspešný pokus o vojenský prevrat.

Roku 1982 - vstúpilo Španielsko do Severoatlantickej aliancie (NATO). Felipe González (1942) zo Socialistickej strany pracujúcich (PSOE) získal vo voľbách drvivú väčšinu.

Roku 1985 - boli otvorené hranice s Gibraltárom.

Roku 1986 - vstúpila krajina do Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS).

Roku 1988 - Španielsko vstúpilo do Západoeurópskej únie (ZÚ).

Roku 1990 - vláda odmietla uzatvoriť prímerie s baskickou skupinou ETA bez dôkazov o zastavení ďalších násilností.

Roku 1992

- Španielsko bolo organizátorom výstavy Expo '92 a letných olympijských hier,

- bola ratifikovaná Maastrichtská dohoda.

Roku 1993 - PSOE bola obvinená z korupcie.

Roku 1996 - začal privatizačný program.

Španieli

Románsky národ, ktorý tvorí asi 75 % obyvateľstva Španielska. Veľké skupiny Španielov žijú v Latinskej Amerike, severnej Afrike, ale aj v niektorých európskych krajinách (Francúzsku a Nemecku), kam odchádzajú za prácou.

Veriaci sú katolíci. Jazyk patrí do románskej vetvy indoeurópskej rodiny. V Španielsku má dve základné skupiny dialektu, v Latinskej Amerike má radu miestnych variantov. Okrem Španielska a Latinskej Ameriky sa španielčina užíva na Filipínach a čiastočne na juhu USA. Archaickou formou španielčiny (tzv. judeoespañol) užívali miestami Sefardovia - potomkovia Židov, vyhnaných zo Španielska koncom 15. storočia (žijú na Balkáne a Strednom východe).

Španielčina je pokračovanie ľudovej latiny, ktorá bola ovplyvnená iberskými dialektami, germánskymi jazykmi (od 5. storočia n.l.) a arabštinou (8.-15. storočie). Základom spisovného jazyka sa stal kastilský dialekt; píše sa latinkou.

Na začiatku etnogenézy Španielov stoja Iberovia, staré kmene z Pyrenejského polostrova, (ich pôvod nie je známy; mali vyspelú kultúru /megalitické stavby, prvé štátne útvary/). Zmiešaním Iberov a Keltov (prišli asi v 5.-3. storočí p.n.l.) vznikli tzv. Keltiberovia. Časť dnešného Španielska bola medzitým ovplyvnená Féničanmi (od 8. storočia p.n.l.), Grékmi (7.-6. storočie p.n.l.), od 3. storočia p.n.l. bola časť územia podriadená Kartágu a roku 197 n.l. bola väčšina polostrova ovládnutá Rímom a obyvatelia (s výnimkou Baskov) romanizovaní.

Na jazyk a kultúru tunajšieho obyvateľstva mal vplyv taktiež vpád germánskych kmeňov (Svébov, Vandalov) a Alanov, koncom 5. storočia bola väčšina Španielska ovládnutá Vizigótmami. V 8. storočí bolo takmer celá Španielsko ovládnuté Arabmi a definitívne bolo opäť oslobodené až v roku 1492 (táto tzv. reconquista začala v 9. storočí).

Značný vplyv na ľudovú kultúru mali aj Židia (usadzovali sa v Španielsku hlavne behom arabskej nadvlády) a Rómovia. V priebehu reconquisty vznikla španielska národnosť, ktorá sa ako národ sformovala až koncom 19. storočia. V 15.-16. storočí vytvorili Španieli najväčšiu koloniálnu ríšu svojej doby, ktorej pozostatkom je aj dnešné rozšírenie španielčiny a španielske prvky v kultúre Latinskej Ameriky. V priebehu vývoja vznikol rad etnografických skupín, ich odlišnosti sa postupne stierajú. Napriek tomu sa doteraz udržuje označenie niektorých z nich (Galicijci, Katalánci, Aragónci, Kastilci, Andalúzania a iní).

Bask

Príslušník baskickej etnickej skupiny žijúcej v Španielsku.

Ako sa správať v cudzine

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

- James Hugnes, *Velká všeobecná ilustrovaná encyklopédia*, Mladé letá 2002, ISBN 80-06-01235-0,
- Václav Hubinger, František Honzák, Jiří Polišenský, *Národy celého světa*, Mladá fronta, Praha 1985,
- Anton Matula, László Mari, Ladislav Tolmáči, Terézia Tolmáčiová, *Lexikón štátov a území sveta*, MAPA Slovakia Bratislava 2001, ISBN 80-8067-023-4.

Zdroje obrázkov

- Vlajky prevzaté a upravené z: <http://www.statnevlajky.sk/>,
- Polohy štátov prevzaté a upravené z: <http://www.zemepis.com/A-Z.php>,
- Mapy prevzaté a upravené z: <http://www.ezilion.com/maps/>.